

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas sayısı:1976/12

Karar sayısı:1976/38

Karar günü:24/6/1976

Resmi Gazete tarih/sayı:21.9.1976/15714

İtiraz yoluna başvuran Mahkeme: Yargıtay Ceza Genel Kurulu

İtirazın konusu : 15/5/1974 günlü, 1803 sayılı

"Cumhuriyetin 50. Yılı Nedeniyle Bazı Suç ve Cezaların Affı Hakkında Kanun"un 6. maddesinin üçüncü fıkrasının Anayasanın 12 maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

I. OLAY :

Bir kişiyi öldürmeye kalkışmaktan ve diğer bir kişiyi de tasarlıyarak öldürmekten sanık hakkında mahkemece Türk Ceza Kanununun 448, 62 ve 1803 sayılı Yasanın l/C maddesi gereğince 4 yıl, Türk Ceza Yasasının 450/4, 10 ve 1803 sayılı Yasanın l/C maddesi gereğince 30 yıl ağır hapis cezaları verilmiş bu cezalar toplanarak sanık sonuçta 34 yıl ağır hapis cezasına çarptırılmıştır.

Yargıtay incelemesi sırasında; Birinci Ceza Dairesi hükmün onanmasına karar vermiş, Cumhuriyet Başsavcılığı bu karara karşı cezanın 1803 sayılı Af Yasasının 6. maddesinin üçüncü fıkrasına göre 24 yıl ağır hapis sınırını geçemeyeceğinden söz ederek itirazda bulunduğu dosya Yargıtay Ceza Genel Kuruluna gönderilmiştir.

Ceza Genel Kurulu inceleme sırasında; uygulanması gereken Af Yasasının 6. maddesinin üçüncü fıkrasının Anayasanın 12. maddesinde yazılı eşitlik ilkesine aykırı olacağı kanısına vararak Anayasanın değişik 151. maddesi uyarınca anılan kuralın iptali istemiyle Anayasa Mahkemesine başvurulmasına karar vermiştir.

III. YASA METİNLERİ:

A- İptali istenen 1803 sayılı Yasanın 6. maddesinin üçüncü fıkra hükmü şöyledir.

Bu kanun hükümlerinden yararlandıkları halde, mahkûmiyetlerinin toplamı Türk Ceza Kanununun 77. maddesinde belli edilen miktarlara ulaşmaması sebebiyle, ikinci fıkrada öngörülen indirimlerden yararlanamayanların, bakiye şahsi hürriyeti bağlayıcı muvakkat cezalarının birleştirilmesi sonucu tatbik olunacak cezalar; aynı neviden ağır hapis cezaları için (24) yılı, hapis cezaları için (13) yılı ve başka neviden cezalar için (18) yılı geçemez.

B- İlgili Yasa metinleri :

1803 sayılı Af Yasasının 1. maddesi:

Madde 1- 7/2/1974 tarihine kadar işlenmiş suçlardan:

a) Kanunların suçu tesbit eden asıl maddesinde, üst sınırı (12) yılı geçmiyen hürriyeti bağlayıcı bir ceza ile yahut yalnız veya birlikte olarak para cezası ile cezalandırıldığı veya müsadereyi yahut bir meslek veya sanatın yapılmamasını veyahut bu cezalardan birini veya birkaçını gerektiren fiiller hakkında takibat yapılmaz.

Esas sayısı:1976/12
Karar sayısı:1976/38

b) (12) yıl veya daha az hürriyeti bağlayıcı bir cezaya yahut bu miktarı aşmayan hürriyeti bağlayıcı bir ceza ile birlikte veya müstakillen hükmedilmiş para cezasına mahkûm olanlar veyahut mahkemelerden başka mercilerce haklarında para cezası tayin edilenler, "9. madde hükmü saklı kalmak şartıyla" fer'i ve mütemmim cezalarıyla ceza mahkûmiyetlerinin sonuçlarını da kapsamak üzere affedilmişlerdir.

c) Müstakillen (12) yıldan fazla hürriyeti bağlayıcı bir cezaya veya bununla birlikte para cezasına mahkûm edilenlerin hürriyeti bağlayıcı cezalarının (12) yılı ve para cezalarının tamamı affedilmiştir.

d) Türk Ceza Kanunu ile diğer kanunlarda yazılı suçlardan dolayı ölüm cezasına mahkûm edilenlerin bu cezaları (30) yıl ağır hapse, müebbet ağır hapse mahkûm edilenlerin cezaları da 24 yıl ağır hapse çevrilmiştir.

e) Yüksek Adalet Divanı tarafından mahkûm edilmiş olanların 78 sayılı, 218 sayılı ve 780 sayılı Af Kanunları ile Anayasanın 97. maddesi uyarınca cezaları kısmen veya tamamen affedilenlerle bu afların dışında kalanların asli ve fer'i cezaları, dayandıkları kanun hükümleri ayırt edilmeksizin bütün neticeleri ile birlikte ortadan kaldırılmıştır.

Türk Ceza Kanununun 77. maddesinin ilgili 1. bendi:

"Madde 77) 1- aynı neviden şahsi hürriyeti bağlayıcı muvakkat cezaların birleştirilmesi halinde tatbik edilecek ceza ağır hapiste 36, hapiste 25, sürgünde 15, hafif hapiste 10 seneyi geçemez."

C- Anayasa Hükümleri:

Anayasanın dayanılan 12. maddesi hükmü şöyledir:

"Herkes, dil, ırk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din ve mezhep ayrımı gözetilmeksizin, kanun önünde eşittir.

Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz."

IV. İLK İNCELEME:

Anayasa Mahkemesi; İçtüzüğü'nün 15. maddesi uyarınca 25/3/1976 günü Kani Vrana, Şevket Müftügil, İhsan Ecemiş, Halit ZARBUN, Ziya Önel, Abdullah Üner, Ahmet Koçak, Sekip Çopuroğlu, Fahrettin Uluç, Muhittin Gürün, Lütfi Ömerbaş, Hasan Gürsel, Ahmet Salih Çebi, Nihat O. Akçakayalıoğlu ve Ahmet H. Boyacıoğlu'nun katılmalarıyla yaptığı ilk inceleme toplantısında aşağıdaki sorunlar üzerinde durmuştur :

1- Anayasa Mahkemesinin itirazı incelemeye görevli olup olmadığı sorunu:

Suç ve cezaların affi hakkındaki yasaların Anayasa'ya uygunluk denetimine bağlı olup olmayacağı tartışılmış ve bunların da Anayasa'ya uygunluk denetimine bağlı bulunduğu sonucuna varılmıştır. Bu konudaki ayrıntılı gerekçeler Anayasa Mahkemesinin 28/11/1974 günlü, Esas: 1974/34 Karar: 1974/50 sayılı kararında tümüyle açıklanmış olduğundan (Resmi Gazete, Gün: 21/11/1975 sayı: 15125), bunların burada yinelenmesine gerek görülmemiştir.

Şu duruma göre bu işe bakmanın Anayasa Mahkemesinin görevi içinde bulunduğu açıktır.

Halit ZARBUN bu görüşe katılmamıştır.

Esas sayısı:1976/12
Karar sayısı:1976/38

2- İncelemenin sınırlandırılması sorunu:

Sanığın üzerine atılan suçların niteliğine göre, davada uygulanacak hüküm 1803 sayılı yasanın 6. maddesinin üçüncü fıkrası bulunduğundan incelemenin bu fıkra ile sınırlı olarak yapılması gerekmektedir.

Nihat O. Akçakayalıoğlu, sözü geçen yasanın 6. maddesinin ikinci ve üçüncü fıkralarının birlikte incelenmesi gerektiği görüşünde bulunmuştur.

İlk inceleme sonunda verilen karar şöyledir:

"1- İşin incelenmesinin Anayasa Mahkemesinin görev ve yetkisi içinde bulunduğu Halit ZARBUN'un karşıoyuyla ve oyçokluğuyla,

2- İşin esasının 15/5/1974 günlü, 1803 sayılı Af yasının 6. maddesinin üçüncü fıkrasıyla sınırlı olarak incelenmesine Nihat O. Akçakayalıoğlu'nun aynı maddenin ikinci ve üçüncü fıkralarının birlikte incelenmesi gerektiği yolundaki karşıoyuyla ve oyçokluğuyla,

25/3/1976 gününde karar verildi."

V. ESASIN İNCELENMESİ:

İşin esasına ilişkin rapor, iptali istenen yasa hükmü ile ilgili Anayasa ve Millet Meclisi İçtüzüğü hükümleri, bunlarla ilgili gerekçeler ve Yasama Meclisleri tutanakları okunduktan sonra gereği görüştülüp düşünöldü:

1- Biçim yönünden Anayasa'ya aykırılık sorunu :

1803 sayılı Af Yasasının 6. maddesinin tümünün Millet Meclisi Genel Kurulunda son şeklini aldıktan sonra Cumhuriyet Senatosunda aynen kabul edildiği ve kesinleştiği anlaşıldığından biçim yönünden Anayasa'nın 92. maddesi ile içtüzük hükümlerine uygun şekilde yasalaştığı, kanunun bazı maddelerinde mevcut olan biçime ilişkin aykırılığın bu madde için söz konusu olmadığı anlaşılmıştır

2- Esas yönünden Anayasa'ya aykırılık sorunu:

Anayasa Mahkemesi 24/6/1976 günlü ve Esas: 1976/7 Karar: 1976/35 sayılı kararıyla, 1803 sayılı Yasanın 6. maddesinin ikinci fıkrasını Anayasa'nın 2. ve 12. maddelerinde yazılı ilkeler" aykırı bularak iptal etmiştir

Bu iptal kararında belirtilen gerekçeler, iptali istenen üçüncü fıkra hükmü için de geçerlidir. Çünkü kuralların amacı ortak olup, iptali istenen üçüncü fıkra, cezaların toplam miktarına göre ikinci fıkradaki indirimden yararlanamayanların durumuna ilişkindir ve ikinci kez bir indirimi öngörmektedir.

Bir tek suç işleyen ve ölüme mahkûm edilen kimsenin cezası af yasasına göre 30 yıl ağır hapse çevrilip böylece infaz edilmektedir. Ölüm cezasını gerektiren bir suçla birlikte yine ağır cezalı bir suç işleyen kimsenin bu cezalarının toplamı Türk Ceza Kanununun 77. maddesinde yazılı üst sınıra varmadığı takdirde (örneğin olayımızda ağır hapis cezası için öngörölen 36 yıllık üst sınırın altında 34 yıl ağır hapiste kalmıştır) tüm ceza tutarı 24 yıla indirilmektedir. Yasanın gerekçesi ile Yasama Meclisleri tutanaklarına göre maddenin başka türlü anlaşılmasına olanak yoktur. Böylece bir suçu bir kez işleyenin aynı suçu birden fazla işleyenden daha çok ceza görmesi sonucunu veren bu yasa kuralı Anayasanın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti ilkesiyle bağdaşmadığı gibi, 12,

Esas sayısı:1976/12
Karar sayısı:1976/38

maddesinde açıklanan eşitlik ilkesine de aykırı düşmektedir. Bu nedenlerle 15/5/1974 günlü, 1803 sayılı Yasanın 6. maddesinin üçüncü fıkrasının iptaline karar verilmelidir.

Nihat O. Akçakayalıoğlu bu görüşe katılmamıştır.

VI. SONUÇ :

1- 15/5/1974 günlü, 1803 sayılı Af Kanununun 6. maddesinin üçüncü fıkrasının yasalaşmasında biçim yönünden Anayasa'ya aykırılık bulunmadığına oybirliği ile,

2- Sözü geçen kanunun itiraz konusu yapılan 6. maddesinin üçüncü fıkrasının Anayasaya aykırı olduğuna ve iptaline Nihat O. Akçakayalıoğlunun karşıoyuyla ve oyçokluğuyla 24.6.1976 gününde karar verildi.

Başkan
Kâni Vrana

Başkanvekili
Şevket Müftügil

Üye
Ahmet Akar

Üye
Ziya Önel

Üye
Abdullah Üner

Üye
Ahmet Koçak

Üye
Şekip Çopuroğlu

Üye
Fahrettin Uluç

Üye
Muhittin Gürün

Üye
Lütfi Ömerbaş

Üye
Hasan Gürsel

Üye
Ahmet Salih Çebi

Üye
Adil Esmer

Üye
Nihat O.
Akçakayalıoğlu

Üye
Ahmet H. Boyacıoğlu

KARŞIOY YAZISI

64. maddesiyle genel ve özel af ilânı yetkisini Türkiye Büyük Millet Meclisine bırakan Anayasa, bağışlamayı kısıtlayan hükümler koymamış olduğuna göre,

Esas sayısı:1976/12
Karar sayısı:1976/38

Anayasal denetim, bir bölüm suç ve cezaların affedilişini eleştirerek değil, ancak, bağışlanana bakılınca bir diğer bölüm suç ve cezanın bağışlanmayışının temel ilkelere ve örneğin "eşitlik" esasına ters düşüp düşmediğinin araştırılması biçiminde olmak gerekir.

Olayda ise, "affedilmeyenler" yönünden yapılmış bir başvurma yoktur ve bu durumda, itirazın reddi zorunludur.

Üye

Nihat O.
Akçakayalıoğlu